

UNIwersytet Jagielloński
w Krakowie

UNIWERSYTET JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Biblioteka przyszłości: wyzwania, perspektywy, zagrożenia

,

,

,

mgr Maria Pawłowska
Wydział Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej UJ

,

Omówiono zasadnicze zmiany jakie miały miejsce w ostatnim czasie w bibliotekach naukowych. Zaprezentowano nowoczesny model biblioteki o nazwie Biblioteka 2.0, pokazano jaka jest relacja między tym modelem a biblioteką tradycyjną. Wskazano, które obszary działalności bibliotek powinny się zmienić i jak dopasować ich ofertę do wymagań współczesnego użytkownika, by możliwe było lepsze wykorzystanie zasobów bibliotecznych i dotarcie z nimi do jeszcze większej grupy odbiorców.

Обговорюються основні зміни, що відбулися у наукових бібліотеках останнім часом. Подано сучасну бібліотечну модель під назвою Бібліотека 2.0 та показано, яким є зв'язок між цією моделлю і традиційною бібліотекою. Зазначено, які сфери діяльності бібліотек повинні змінитися і як досягнути відповідності бібліотечних пропозицій вимогам сучасного користувача, щоб можна було краще використовувати ресурси бібліотеки та охопити якомога більшу групу одержувачів послуг.

1. Wprowadzenie

Współczesne biblioteki akademickie zmieniają się w miejsca, w których nowoczesność styka się z tradycją i te dwie rzeczywiście ci nie tylko współistnieją, ale przede wszystkim wzajemnie się uzupełniają.

Biblioteki tradycyjne, określane czasami mianem Biblioteka 1.0, stopniowo zmieniają się w instytucje nowej generacji – Biblioteki 2.0, ale już dziś mówi się o kolejnym etapie rozwoju bibliotek, a mianowicie o „Bibliotekach 3.0”.

Książki przyjemne jak zawsze, wygodne jak nigdy
Przekonaj się, co zyskujesz, mając dostęp do ponad 25000 ebooków i audiobooków!

Za darmo	Wygodnie	Elastycznie	Co chcesz
Zanim zdecydujesz się na korzystanie z Legimi, możesz testować usługę przez cały tydzień bez żadnych opłat.	Na smartfonie, tablecie, komputerze lub czytniku. Nawet na 4 różnych urządzeniach!	Wypożyczasz pakiet w zależności od tego, jak korzystasz z książek. W każdej chwili możesz go zmienić.	Dotrądasz na swoją półkę to, czego chcesz. Wystarczy jedno kliknięcie.

Czytaj i słuchaj w chmurze®
Zapewniamy pełną synchronizację urządzeń oraz nieporównywalne doświadczenie czytania i słuchania.

Wypożycz przez
7 dni za darmo

1. Wprowadzenie

1.1. Biblioteka 1.0

Instytucja, która gromadzi, opracowuje i udostępnia zbiory i informuje o nich. Ale nie jest to wyłącznie skarbnica, wiktoria, laboratorium, miejsce tajemnicze i trudno dostępne, przeznaczone dla określonej grupy użytkowników, to przestrzeń otwarta, obecna w Sieci, gdzie prezentuje swoje zbiory poprzez elektroniczny dostęp do katalogów. Brakuje tu jednak zjawisk towarzyszących, związanych z interakcją na linii biblioteka - użytkownik, nie ma jeszcze mowy o multimedialności, ani partycypacji.

1. Wprowadzenie

1.2. Biblioteka 2.0*

Cechuje ją nowatorskie podejście do czytelnika, który, wykorzystując narzędzia internetowe (m.in. media społecznościowe*) aktywnie współtworzy i ocenia zasoby i usługi biblioteczne. Dzięki temu oferta biblioteki może być ustawicznie poprawiana, aktualizowana, a niektóre informacje, jeżeli zajdzie taka potrzeba, mogą być usuwane. Natomiast czytelnik z konsumenta zasobów przeistacza się w ich twórcę.

*termin po raz pierwszy użyty przez Michaela Caseya w 2005 r. na prowadzonym przez niego blogu LibraryCrunch

*opr. na podst.: M. Tyszkowska, Jak korzystać z Web 2.0 w każdej bibliotece? Warszawa 2015.

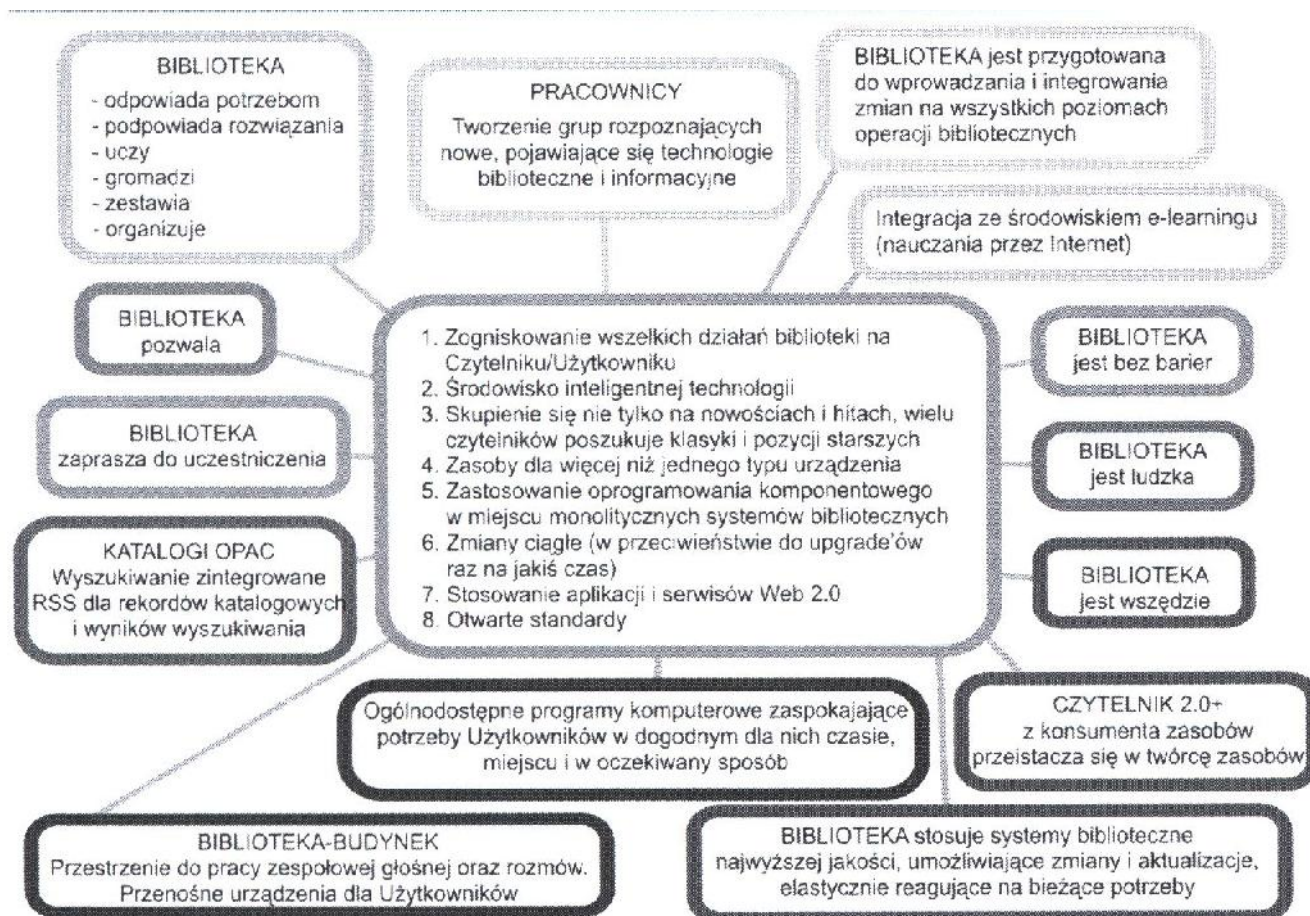
1.2. Biblioteka 2.0

Elektroniczne katalogi mają tę postać zaawansowanych systemów informacyjno-wyszukiwawczych: łączą informacje bibliograficzne z pełnymi tekstami publikacji, danymi faktograficznymi, recenzjami, mogą zawierać zdjęcia, linki do innych dokumentów itp. Na profilu czytelnika pojawiają się dodatkowe możliwości: tworzenie listy ulubionych publikacji, polecanie publikacji innym osobom, ocenianie publikacji, tworzenie słów kluczowych itp. Możliwe jest również uzupełnianie przez użytkowników zasobów cyfrowych biblioteki poprzez przesyłanie zdigitalizowanych materiałów.

The screenshot displays the digital interface for the book 'OPTYKA' by Eugene Hecht. The main area features a large title 'OPTYKA' in white serif font on a dark background with vertical stripes, and the author's name 'EUGENE HECHT' below it. A colorful rainbow spectrum is visible at the bottom of the main image area. The right sidebar contains detailed information about the book, including the publisher (Wydawnictwo Naukowe PWN), year (2012), and ISBN/ISSN (978-83-01-17105-6). It also includes social media sharing options (Połącz, Tweetuj, G+), a list of keywords (optyka, ruch falowy, optoelektronika, fotonika, światło), and a section for related books.

Cechy Biblioteki 2.0

2. Obszary zmian zachodzących w bibliotekach

Zogniskowanie wszelkich działań biblioteki na czytelniku/użytkowniku

Formy komunikacji/
BIBLIOTEKA ZAPRASZA DO UCZESTNICTWA

Oferta biblioteczna/
BIBLIOTEKA ODPOWIADA POTRZEBOM, PODPOWIADA ROZWIĄZANIA

3/ Dostępność 4/ Bezpłatność usług/

BIBLIOTEKA BEZ BARIER

5/ Promocja biblioteki/
BIBLIOTEKA JEST WSZĘDZIE

6/ Zmiany organizacyjne/
BIBLIOTEKA JEST PRZYGOTOWANA DO WPROWADZANIA ZMIAN

7/ Wsparcie edukacji/ **UCZY**

8/ Współpraca bibliotek

2. Obszary zmian zachodzących w bibliotekach

2.1. Formy komunikacji:

W bibliotekach nadal funkcjonuje tradycyjny model komunikacji (i ten jest wciąż preferowany), ale tu obok mamy nowszy model – to komunikacja cyfrowa (digitalna).

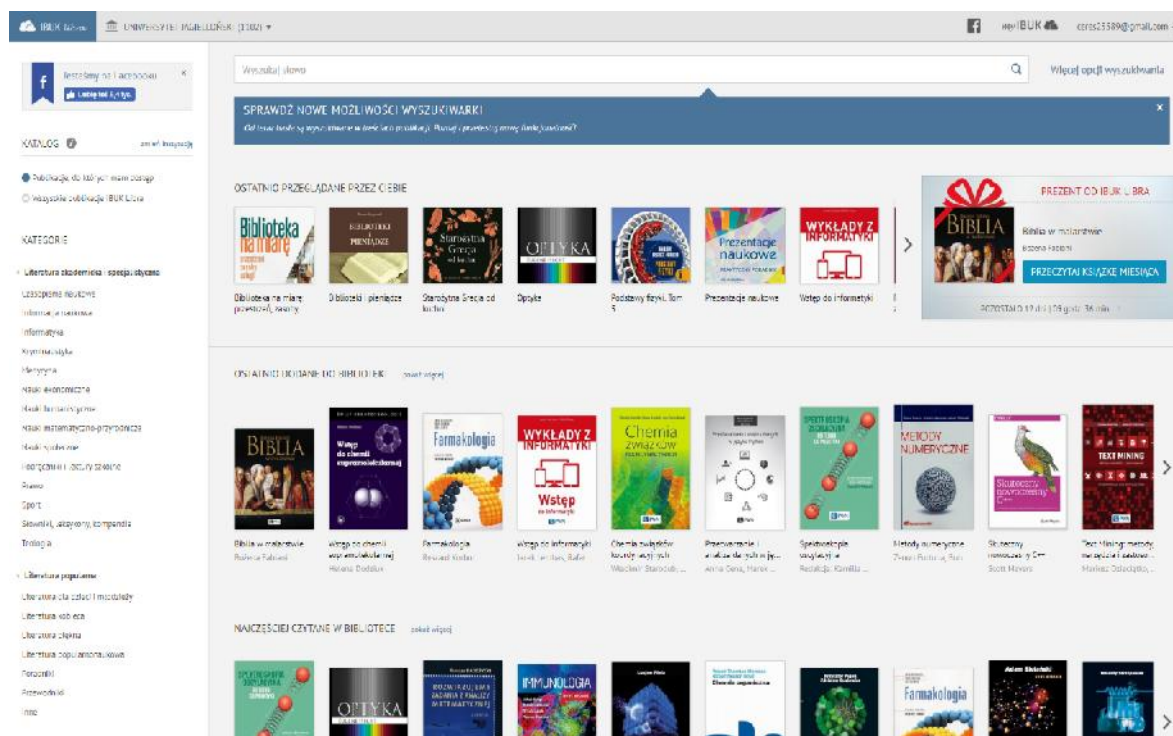

2. Obszary zmian zachodzących w bibliotekach

2.2. Oferta biblioteczna:

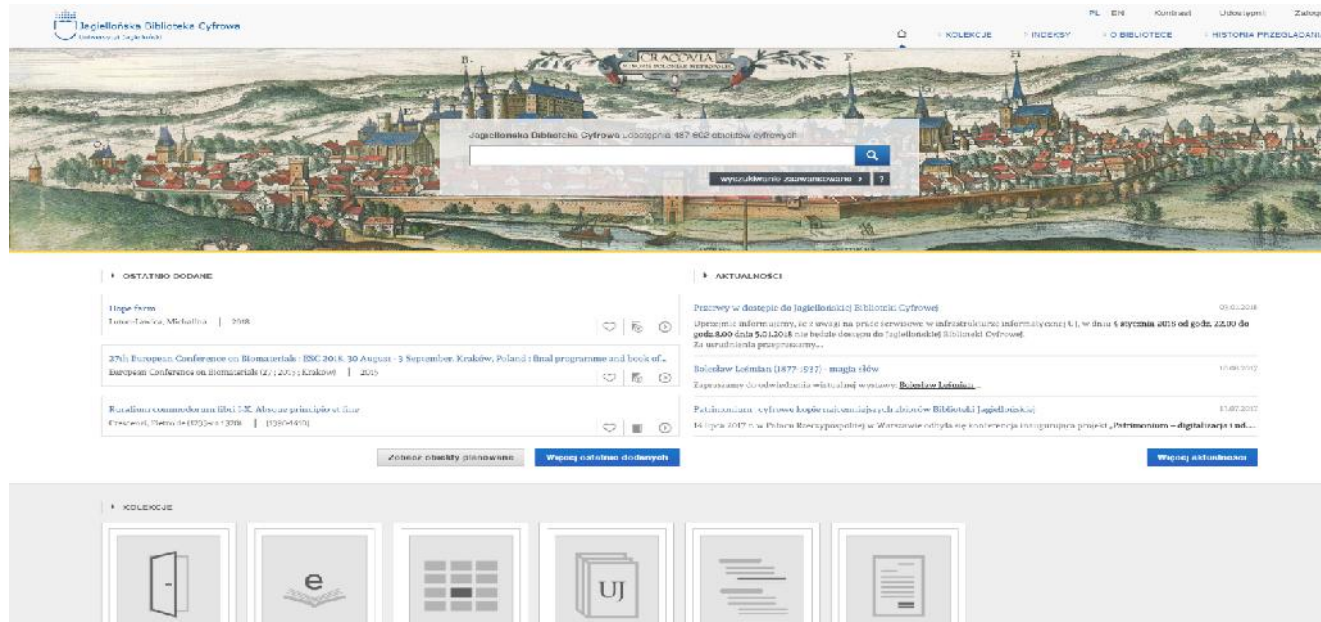
Innowacje technologiczne spowodowały zmianę oferty bibliotecznej. Biblioteki nadal świadczą usługi bezpośrednio, ale coraz częściej użytkownicy korzystają ze zbiorów biblioteki „zdalnie”.

2. Obszary zmian zachodzących w bibliotekach

Coraz częściej słyszymy opinie, że z czasem wezmie górę komunikowanie elektroniczne (digitalne, cyfrowe), co spowoduje redukcję, a być może eliminację obiegu piśmiennictwa. Dziś jednak popularna jest raczej koncepcja biblioteki jako instytucji hybrydowej, czyli wielokomunikacyjnej, w której konwencjonalne materiały biblioteczne udostępniane są na równi z wszelkiego rodzaju dokumentami elektronicznymi.

Tak więc, w najbliższej perspektywie, nie powinniśmy się bać, że biblioteki zostaną zamknięte i znikną z listy instytucji publicznych, musimy jednak dostosować swoją ofertę do nowych wymagań użytkowników.

2. Obszary zmian zachodzących w bibliotekach

2.2.1. „Zdalna” oferta biblioteki naukowej (biblioteka jest wszędzie!)

- Dostęp do elektronicznych katalogów bibliotecznych
- Dostęp do baz danych i czasopism naukowych online opłaconych przez bibliotek /uczelni
- Czytelnie książek online
- Repozytoria uczelniane oferujące dostęp do prac naukowych własnych uczonych

- Biblioteki cyfrowe udostępniają w sieci zdigitalizowane i specjalnie opracowane materiały.
- Dostęp do wydawnictw prezentowanych w ramach Open Access.
- Nauczanie przez Internet (e-learning).

2. Obszary zmian zachodzących w bibliotekach

2.3. Dostępność :

Odpowiednie dla czytelników godziny otwarcia, dogodny położenie, wysoki standard świadczonych usług, a także to, czy biblioteka zapewnia wszystkim użytkownikom jednakowy dostęp do oferty bibliotecznej były, są i nadal będą pierwszymi i najważniejszymi powinnościami biblioteki.

Istnieją biblioteki, które zapraszają swoich czytelników 24 godziny na dobę, przede wszystkim w okresie sesji egzaminacyjnych. Do godz. 24.00 dyżur pełni bibliotekarze, noc studenci korzystają z biblioteki samodzielnie, logując się przy pomocy karty użytkownika. Biblioteki te obowiązują zasadzie: *wolno w ramach odpowiedzialności*. W Bibliotece Jagiellońskiej w czasie sesji egzaminacyjnych można się uczyć do godz. 00.30.

2. Obszary zmian zachodzących w bibliotekach

2.4. Promocja biblioteki:

Obok tradycyjnych form promocji konieczne jest wykorzystanie promocji sieciowej, w której biblioteka będzie przedstawiona jako instytucja solidna, poważna i przyjazna. Wiąże się z tym obecnie biblioteki w przedsięwzięciach o charakterze interaktywnym. Bardzo ważną jest promowanie biblioteki za pomocą stron www, gdzie czytelnik może znaleźć podstawowe informacje, czysto ułatwiając mu one samodzielne poszukiwania literatury, bez konieczności zaangażowania personelu biblioteki.

2. Obszary zmian zachodzących w bibliotekach (Biblioteka jest ludzka!)

2.5. Bezpłatne usługi

Każdy obywatel, który płaci podatki partycypuje w utrzymaniu bibliotek, usługi biblioteczne muszą być więc bezpłatne i na najwyższym poziomie.

2.6. Zmiany organizacyjne

Biblioteki coraz częściej stosują zasady swobodnego dostępu do zasobów, łącząc funkcje udostępniania i przechowywania, z czym wiąże się konieczność wprowadzenia takich zmian, by korzystanie czytelników z biblioteki było jak najłatwiejsze.

2. Obszary zmian zachodzących w bibliotekach

2.6. Zmiany organizacyjne (c.d.)

2.6.1. Konieczność wyposażenia biblioteki w systemy ewidencyjno-ochronne RFID.

2.6.2. By uniknąć kolejek w wypożyczalni lub podczas zapisów do biblioteki, warto zakupić urządzenie RFID do samodzielnych zwrotów i wypożyczeń, a w okresie wzmożonych odwiedzin uruchomić dodatkowe stanowiska rejestracyjne.

2.6.3. Wprowadzenie zmian w układzie księgozbioru, ze szczególnym naciskiem na układ tematyczno-przedmiotowy.

2.6.4. Szczegółowa i przejrzysta informacja wizualna, oznakowanie i opisanie tych miejsc, do których czytelnik ma dostęp, co ułatwia poruszanie się po bibliotece i samodzielne poszukiwanie zbiorów.

2.6.5. Zadbanie o to, by warunki korzystania z biblioteki były nie tylko wygodne, ale wręcz luksusowe, co łączy się z organizacją przestrzeni do odpoczynku, dostępnymi toaletami, bufetem czy kawiarnią.

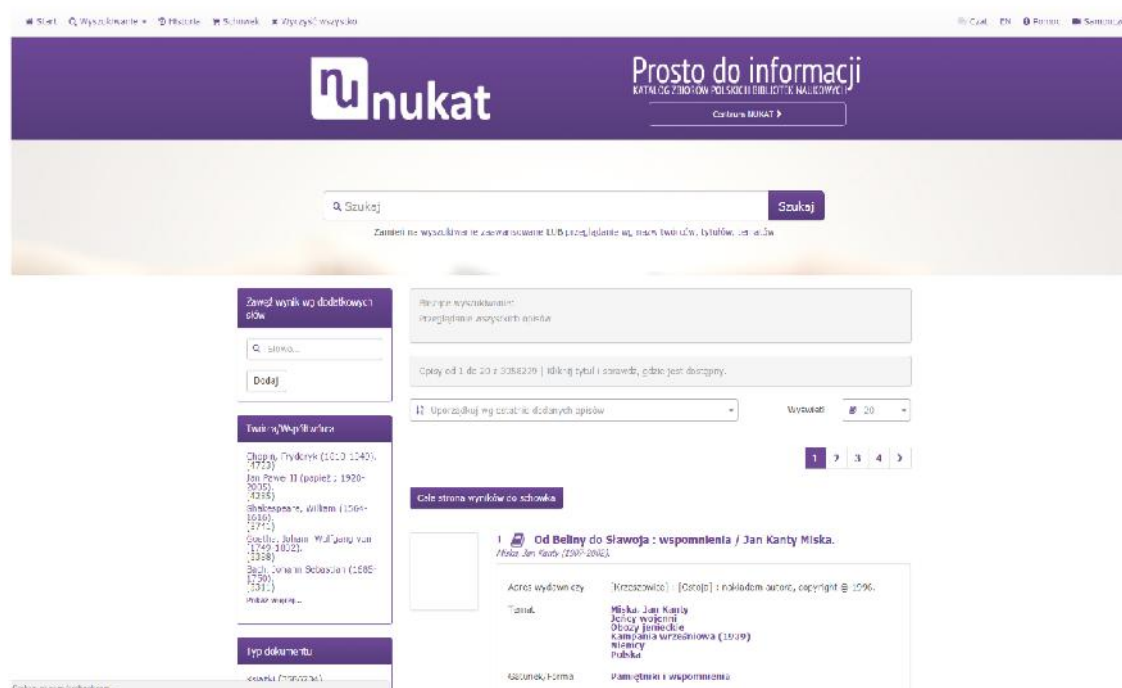

2. Obszary zmian zachodzących w bibliotekach

2.7. Współpraca bibliotek:

2.7.1. Współpraca dotyczy przede wszystkim komunikacji informacyjnej, a to oznacza: udział bibliotek w konsorcjach, wspólny zakup naukowych baz danych i dostępu do czasopism i księzek elektronicznych.

2.7.2. Kooperacja bibliotek w zakresie opracowania zbiorów i współtworzenia katalogów narodowych.

2. Obszary zmian zachodzących w bibliotekach

2.7.3. Współpraca w zakresie wyposzczenia bibliotecznych: poniewa katalogi wirtualne bibliotek mo na przeszuka w Sieci, informacje o publikacjach, które s w nich znajduj s dostpne dla ka dego, dlatego czytelnicy ch tnie korzystaj z tej formy wyposzczenia .

Katalog Zbiorów Bibliotek UJ
Uniwersytet Jagielloński

Wyszukiwanie: Wykaz publikacji notowanych w Katalogu online
Wyniki 1 do 10 z 1508554

Liczba wyników na stronie: 10

1 | 2 | 3 | 4 | Następne > | Ostatnie >>

1. I Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Szkoleniowa Wrocławska Jesień Laryngologiczna, Wrocław, 26-27 września 2014 : program i streszczenia / redakcja naukowa Tomasz Kręcicki ; redakcja Iwona Kukurenda, Elżbieta Bielńska. Wrocławska Jesień Laryngologiczna (1 ; 2014 ; Wrocław). Adres wydawniczy Wrocław : SR-Poligrafia, 2014.
Żaden z 2 egzemplarzy nie jest dostępny
BIBL. JAGIELLOŃSKA (dostępnych: 0 z 1)
B3 - Egz. Archiwalny - Magazyn (dostępnych: 0 z 1)
[Dodaj do Schowka](#)

2. Norma / Sofi Oksanen ; przekład Katarzyna Aniszewska. Oksanen, Sofi (1977-). Adres wydawniczy Kraków : Wydawnictwo Znak, 2018. Wydanie Wydanie I.
Żaden z 2 egzemplarzy nie jest dostępny
BIBL. JAGIELLOŃSKA (dostępnych: 0 z 1)
B3 - Egz. Archiwalny - Magazyn (dostępnych: 0 z 1)
[Dodaj do Schowka](#)

3. Prawo administracyjne / Jan Zimmermann. Zimmermann, Jan (1949-). Adres wydawniczy Warszawa : Wolters Kluwer, 2018. Wydanie 8. wydanie, stan prawny na 12 marca 2018. Seria Seria Akademicka - Wolters Kluwer Polska
Dostępnych 5 spośród 12 egzemplarzy
BIBL. JAGIELLOŃSKA (dostępnych: 0 z 1)
B3 - Egz. Archiwalny - Magazyn (dostępnych: 0 z 1)
WBP - Członia (dostępnych: 1)
[Pokaz więcej...](#)
[Dodaj do Schowka](#)

4. Jeszcze / Hakan Günday ; z języka tureckiego przełożyła Dorota Haftka-Işık. Gunday, Hakan (1976-). Adres wydawniczy Katowice : Wydawnictwo Sonja Draga, 2018.

Lokalizacja
Ustaw filtry lokalizacji ...
Polski (1015167)
Angielski (188296)
Niemiecki (97443)
Francuski (44409)
Rosyjski (41272)
[Pokaz więcej...](#)

Rok wydania
2010 - 2019 (316634)
2000 - 2009 (351653)
1990 - 1999 (254392)
1980 - 1989 (123719)
1970 - 1979 (147198)
[Pokaz więcej...](#)

Kraj publikacji
Polska (1023430)
Niemcy (91202)
Stany Zjednoczone (65309)
Wielka Brytania (53889)
Francja (36877)
[Pokaz więcej...](#)

Typ dokumentu
Dokument tekstowy drukowany (1451160)
Druk muzyczny (21812)
Rękopis tekstowy (11065)
Grafika (6378)
Film (6323)
[Pokaz więcej...](#)

MESH - hasła medyczne
Anatomia (783)
Biochemia (370)
Biologia (226)
Chemia (312)
Chirurgia ogólna (341)
[Pokaz więcej...](#)

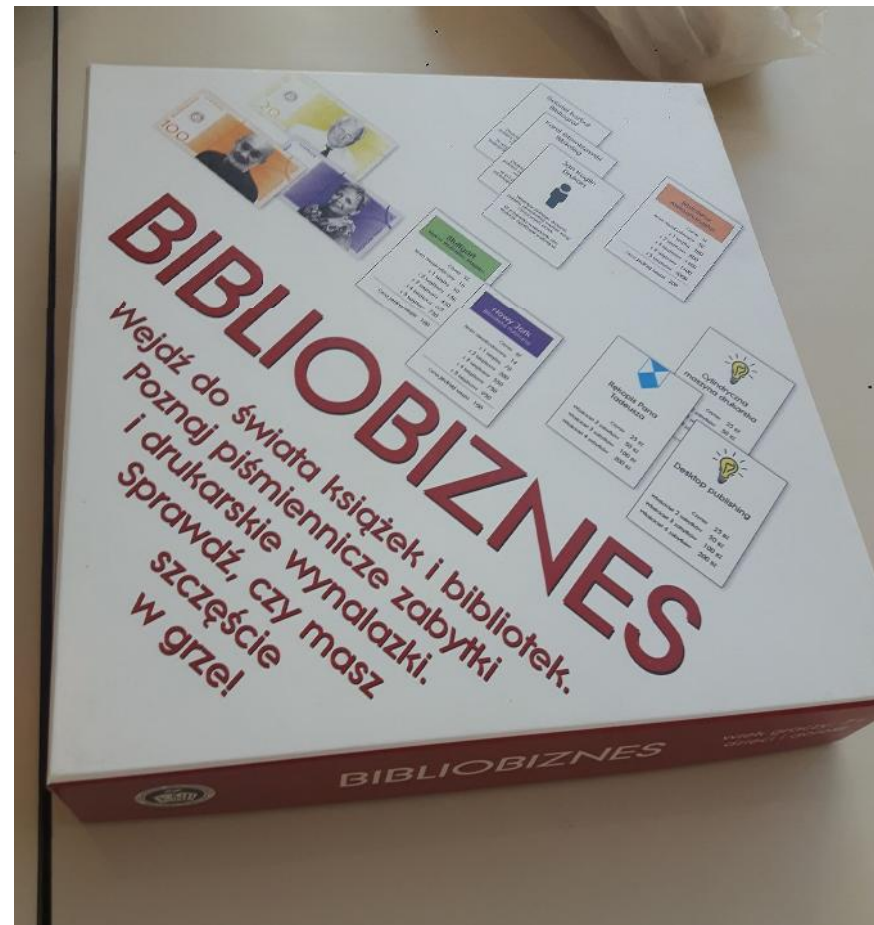
Temat
Poezja polska 1990-. (11983)
Dysertacje i rozprawy akademickie [Typ publikacji]
JAKUCI

2. Obszary zmian zachodzących w bibliotekach

2.7.4. Współpraca bibliotek w gromadzeniu, selekcji i wymianie zbiorów, także materiałów zdigitalizowanych.

2.7.5. Współpraca bibliotek w zakresie udzielania informacji, porad i rekomendowanych materiałów.

2. Obszary zmian zachodzących w bibliotekach

2.8. Wsparcie edukacji

2.8.1. Zapewnienie materiałów edukacyjnych zarówno w formie tradycyjnej, jak i elektronicznej, udzielanie informacji o materiałach dostępnych w macierzystej bibliotece, innych bibliotekach sieci, w bibliotekach w kraju i za granicami.

2.8.2. Zapewnienie przestrzeni edukacyjnej, z łatwym dostępem zarówno do materiałów drukowanych, jak i dostępnych w Sieci.

2.8.3. Tworzenie, we współpracy z dydaktykami, i udostępnianie w Sieci materiałów edukacyjnych w postaci tzw. „sylabusów”.

2.8.4. Information Literacy – wdrażanie studentów i innych użytkowników w proces wyszukiwania, krytycznej weryfikacji oraz produktywnego wykorzystania potrzebnych informacji.

2.8.5. Wsparcie działalności naukowo-badawczej i laboratoryjnej: podjęcie w zakupie księzek krajowych i zagranicznych, naukowych baz danych i in.

2.8.6. Udostępnianie komputerów, laptopów, skanerów, czytników e-booków, drukarek 3D, sprzętu nagłośnieniowego itp.

Kilka uwag na koniec:

1. Wszystkie materiały, zwłaszcza udostępniane online, powinny mieć wyraźne oznaczenia biblioteczne, bo włączone do Sieci stają się „ogólnie-internetowe” i nie są w adekwatny sposób identyfikowane z bibliotekami ani ze świadczeniami przez nie usługami. Umniejsza to zasługi biblioteki i zniekształca obraz jej działalności.
2. Coraz częściej bibliotekarz pełni rolę doradcy. Doradztwo polega na wyszukaniu z bibliotecznej oferty takich rodzajów i materiałów, które spełniają oczekiwania użytkownika. Należy jednak pamiętać, że doradztwo może być inicjowane przez bibliotekarza, ale ostrożnie i z wyczuciem, tak, by nie wykraczało poza podświadome oczekiwania publiczności.

3. Informacja adresowana powinna być ustawicznie rozwijana, ale jest to proces trudny, bo wymaga od personelu najwyższych umiejętności i rozległej wiedzy (stąd konieczność zatrudniania bibliotekarzy dziedzinowych), jak również bogatego zaplecza informacyjnego i nowoczesnej technologii, co generuje duże koszty.

Висновки

Метою виступу було показати, що сучасна бібліотека є відкритим модерновим закладом, де традиційні види діяльності поєднуються з новими викликами, що дозволяє користувачам не тільки шукати інформацію в мережі, але й створювати мультимедійні ресурси з подальшим спільним з іншими клієнтами їх використанням, зокрема в рамках Бібліотеки 2.0. Показано, які зміни вже запроваджено у бібліотеках, наголошено на аспектах бібліотечного бізнесу, на які слід звернути першочергову увагу, щоб створити інститути, які відповідають потребам читачів та всіх охочих скористатися послугами бібліотек. Організаційні зміни, широкі популяризаторські заходи, багатопланове співробітництво між бібліотеками, підготовка різноманітних пропозицій в сфері освіти як із використанням традиційних джерел інформації, так і виокремлених матеріалів, доступних у цифровій формі, і, зрештою, забезпечення комфортних умов роботи і досконалої організації бібліотечного простору, - це лише деякі дуже важливі аспекти створення сучасної бібліотечної моделі. Підкреслено, що завдяки співпраці бібліотекарів, які беруть на себе завдання збору, організації, розробки та надання різних матеріалів, з користувачами Інтернету можна більш ефективно використовувати бібліотечні ресурси і робити їх доступними для більш широкої аудиторії. Подані ідеї є універсальними, так як вони не стосуються виключно польських академічних бібліотек, і можуть спонукати до рефлексії та роздумів про місце бібліотек і бібліотекарів у новій мінливій реальності, пов'язане в першу чергу з широким використанням сучасних інформаційних технологій.

UNIWERSYTET JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Dziękuję za uwagę!